

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІЛОСОФІЯ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *12 «Інформаційні технології»*
Спеціальність *126 «Інформаційні системи та технології»*
Освітній рівень *перший (бакалаврський)*
Освітня програма *«Інформаційні системи та технології»*

Статус дисципліни *обов'язкова*
Мова викладання, навчання та оцінювання *українська*

Завідувач кафедри міжнародних відносин,
політичних наук і практичної філософії

Олег КУЗЬ

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії
Протокол № 7 від 25.02.2021 р.

Розробники:

Кузь О. М., д.філос.н., проф., завідувач кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії

Михайличенко Д. Ю., к. істор. н., доцент кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри - розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

«Філософія» є обов'язковою навчальною дисципліною циклу загальної підготовки спеціальності 126 «Інформаційні системи і технології» першого (бакалаврського) рівня.

Актуальність вивчення дисципліни «Філософія» обумовлена необхідністю оволодіння основами загальної духовної культури, перш за все, - культури мислення, та формування відповідального світогляду.

Об'єктом навчальної дисципліни є найбільш загальні характеристики та фундаментальні принципи буття.

Предмет навчальної дисципліни - відносини людини і світу, буття та пізнання.

Мета навчальної дисципліни:

- формування частини загальних компетентностей на підставі узагальнення вже набутих у процесі освіти знань студентів;
- ознайомлення зі специфікою філософсько-світоглядного освоєння дійсності та формування на цій основі цілісної наукової картини світу;
- формування навичок критичного мислення та їх застосування до аналізу суспільства та його підсистем;
- навчання навичкам самостійного пошуку, оброблення та аналізу інформації;
- усвідомлення цінностей громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Соціально-економічна історія України	Політологія
Українська мова (за професійним спрямуванням)	Ораторська майстерність та спічрайтинг

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел. КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу	ПР 2. Застосовувати знання фундаментальних і природничих наук, системного аналізу та технологій моделювання, стандартних алгоритмів та дискретного аналізу при розв'язанні задач проектування і використання інформаційних систем та технологій.

життя.	
<p>КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>ПР 3. Використовувати базові знання інформатики й сучасних інформаційних систем та технологій, навички програмування, технології безпечної роботи в комп'ютерних мережах, методи створення баз даних та інтернет-ресурсів, технології розроблення алгоритмів і комп'ютерних програм мовами високого рівня із застосуванням об'єктно-орієнтованого програмування для розв'язання задач проектування і використання інформаційних систем та технологій.</p>
<p>КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.</p> <p>КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>ПР 4. Проводити системний аналіз об'єктів проектування та обґрунтовувати вибір структури, алгоритмів та способів передачі інформації в інформаційних системах та технологіях.</p>
<p>КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>ПР 6. Демонструвати знання сучасного рівня технологій інформаційних систем, практичні навички програмування та використання прикладних і спеціалізованих комп'ютерних систем та середовищ з метою їх запровадження у професійної діяльності.</p>
<p>КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p>	<p>ПР 7. Обґрунтовувати вибір технічної структури та розробляти відповідне програмне забезпечення, що входить до складу інформаційних систем та технологій.</p>
<p>КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.</p>	<p>ПР 8. Застосовувати правила оформлення проектних матеріалів інформаційних систем та технологій, знати склад та послідовність виконання проектних робіт з урахуванням вимог відповідних</p>

	нормативно-правових документів для запровадження у професійної діяльності.
КЗ 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.	ПР 9. Здійснювати системний аналіз архітектури підприємства та його ІТ інфраструктури, проводити розроблення та вдосконалення її елементної бази і структури.
КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.	ПР 10. Розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки та існуючих державних і закордонних стандартів під час формування технічних завдань та рішень.
КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.	ПР 11. Демонструвати вміння розробляти техніко-економічне обґрунтування розроблення інформаційних систем та технологій та вміти оцінювати економічну ефективність їх впровадження.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія як універсальне знання. Історія філософії. Тема

1. Філософія як універсальний тип знань

1.1. *Природа філософського знання. Основні функції філософії.*

Специфіка філософського знання. Предмет філософії. Основні функції та методи філософії.

1.2. *Філософія і світогляд. Типи світогляду.*

Філософія як теоретичне ядро світоглядного знання. Світогляд. Структура і функції світогляду. Типи світогляду (міфологічний, релігійний, науковий, філософський).

1.3. *Структура філософського знання.*

Соціально-історичні та духовні умови виникнення та розвитку філософії. Диференціація філософського знання. Основні філософські напрями, школи, дисципліни. Історія філософії - періодизація та основні ознаки діалогу концепцій на різних етапах розвитку духовної культури, цивілізації суспільства.

Тема 2. Стародавня філософія

2.1. *Давньоіндійська і давньокитайська філософія.*

Значення філософії Стародавнього Сходу в розвитку світової філософії. Філософія Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Китаю.

2.2. *Давньогрецька натурфілософія.*

Значення античної філософії в розвитку західноєвропейської та світової культури.

Періодизація античної філософії. Натурфілософія. Проблема першоелементу.

2.3. *Класична філософія Сократа, Платона, Аристотеля.*

Сократ і софісти: звернення до людини, пошуки абсолютного та відносне знання.

Філософська система Платона. Енциклопедична філософська система Аристотеля.

2.4. *Стойцизм, епікуреїзм, скептицизм.*

Елліністична філософія (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм). Філософія еллінізму та раннє християнство.

Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та Відродження

3.1. *Становлення та розвиток філософії середньовіччя.*

Загальна характеристика середньовічної філософії. Вплив християнства на середньовічну філософію. Співвідношення віри та розуму в середньовічній філософії. Патристика (А. Аврелій) і схоластика (Х. Аквінський). Реалізм та номіналізм.

3.2. *Антропоцентризм і гуманізм філософії епохи Відродження.*

Особливості філософії епохи Відродження. Вплив розвитку мистецтв (живопису, літератури), математики, механіки на уявлення про Всесвіт та творчу природу людини. Натурфілософія М. Кузанського, Телезіо, Дж. Бруно, Г. Галілея.

3.3. *Соціальна філософія епохи Відродження.*

Образ володаря у М. Макіавеллі. Пошуки ідеального суспільства (Т. Мор, Т. Кампанелла).

Тема 4. Філософія Нового часу

4.1. *Розвиток науки та філософська картина світу у XVI - XVII ст.*

Філософія Нового часу: розвиток математики та природничих наук. Віра у розум та прогрес у суспільстві.

4.2. *Емпіризм і раціоналізм.*

Гносеологія (суб'єкт та об'єкт пізнання). Індуктивний та дедуктивний методи пізнання. Емпіризм (Ф. Бекон, Д. Локк, Д. Юм). "Привиди свідомості" Ф. Бекона. Раціоналізм (Р. Декарт, Г. Лейбніц, Б. Спіноза). "Cogito ergo sum" та вчення про метод Р. Декарта. Монадологія Г. Лейбніца. Гносеологічні суперечки у філософії Нового часу (Д. Локк і Г. Лейбніц). Ірраціоналізм Б. Паскаля.

4.3. *Основні ідеї філософії Просвітництва.*

Соціальна філософія Просвітництва (людина-громадянин, теорії виникнення держави, первісна культурна людина Ж.-Ж. Руссо). Прагнення у Просвітництві до свободи, рівності та братерства. Французький матеріалізм, концепція детермінізму.

Тема 5. Німецька класична філософія

5.1. *Загальна характеристика німецької класичної філософії.*

Раціоналізм німецької класичної філософії. Передумови виникнення та головні досягнення німецької класичної школи.

5.2. *Гносеологічна концепція І. Канта.*

Теорія пізнання І. Канта (апріорне - знання до досвіду та апостеріорне - знання на основі досвіду; пізнавальні здібності людини: розсудок, здатність судження, розум). Етичні погляди І. Канта (категоричний імператив). Науковчення І. Фіхте. Філософія тотожності Ф. Шеллінга.

5.3. *Абсолютний ідеалізм Г. В. Ф. Гегеля.*

Філософська система Г. В. Ф. Гегеля. Абсолютна ідея, енциклопедія філософських наук (вчення про буття, сутність та поняття в Науці логіки; розгляд механіки, фізики, органіки у "Філософії природи"; суб'єктивний, об'єктивний та абсолютний дух у "Філософії духа"). Розвиток діалектики Г. В. Ф. Гегелем.

5.4. *Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.*

Матеріалізм Л. Фейєрбаха. Критика релігії. Етичні погляди.

Вплив ідей німецьких класиків на філософію марксизму. Розуміння К. Марксом розвитку суспільства (суспільно-економічні формації). Проблема відчуження людини. Значення та етапи розвитку філософії марксизму. Неомарксизм.

Тема 6. Сучасна світова філософія

Соціокультурні умови розвитку філософії XX- XXI ст.

6.1 Загальна характеристика розвитку сучасної філософії. Вплив соціокультурного, духовного стану в суспільстві, розвитку науки та техніки на філософію сучасності. Основні напрямки сучасної філософії.

6.2. *Розвиток позитивістської традиції в сучасній філософії. Позитивізм,*

постпозитивізм, неопозитивізм. Аналітична філософія (Б. Рассел, Л. Вітгенштейн). Логіко - лінгвістичний аналіз аналітичної філософії. Віденський гурток (М. Шлік). Філософія науки ("критичний раціоналізм" К. Поппера, "дослідницькі програми" науки І. Лакатоса, методологічний релятивізм П. Фейєрабенда, історичний розвиток наукового знання у Т. Куна). Прагматизм (Ч. Пірс).

6.1. Антропологічна складова сучасної філософії.

Вплив "філософії волі", "філософії життя" на формування екзистенціально- антропологічної складової сучасної філософії. Екзистенціалізм (основні напрями та поняття). М. Хайдегер, К. Ясперс, Ж. П. Сартр, А. Камю. "Сутність" та "існування" людини в екзистенціальній філософії.

Філософія психоаналізу: вчення про несвідоме в психіці людини (З. Фройд, К. Юнг).

6.2. Ситуація постмодерну в сучасній філософії.

Герменевтика (основні поняття, проблема розуміння та інтерпретації). Г. Гадамер, П. Рікер. Феноменологія Е. Гуссерля (феноменологічна редукція, інтенціональність).

Структуралізм та постструктуралізм. "Ситуація постмодерну". Концепція смерті суб'єкта. М. Фуко, Р. Барт. Деконструкція. Ж. Дерріда.

Тема 7. Традиції вітчизняної філософської думки

7.1. Джерела розвитку вітчизняної філософії.

Місце вітчизняної філософії у світовій філософії. Періодизація історії вітчизняної філософії.

Філософія Київської Русі. Філософія у братських школах (Острозький культурно- освітній центр). Діяльність Києво-Могилянської академії (Ф. Прокопович).

7.2. Кордоцентризм як парадигма української філософії.

Філософія Г. Сковороди (дві натури, три світи). Філософські ідеї П. Юркевича.

Кордоцентризм в українській філософії.

7.3. Особливості розвитку вітчизняної філософії XX - XXI ст.

Київська школа екзистенційної філософії. М. Бердяєв. Загальні тенденції розвитку сучасної вітчизняної філософії в єдності з розвитком наукового знання (В. Вернадський та ін.). Д. Чижевський - історик української філософії.

Змістовий модуль 2. Теоретична і практична філософія.

Тема 8. Філософія буття (метафізика й онтологія)

8.1. Основні онтологічні проблеми.

Метафізика та онтологія як концепції буття. Буття як філософська категорія.

8.2. Історико-філософські концептуалізації буття.

Філософські концепції буття. Проблеми буття в історико-філософському окресленні. Основні складові буття. Онтологічна будова світу за сучасною наукою. Підстави існування світу. Виділення сфер буття в історії філософії та сучасній онтології. Основні онтологічні філософські категорії.

8.3. Простір і час.

Простір та час: їх характеристики, субстанціальна та реляційна концепції.

8.4. Філософія про рух та причинність.

Філософське поняття руху. Причинність у філософському розумінні світу.

Тема 9. Онтологія інформації

9.1. Поняття інформації: генезис і сучасні підходи.

Структура реальності і феномен інформації. Функціональний та атрибутивний підходи до визначення інформації. Види інформації. Загальні властивості інформації. Методи оцінки інформації: якісні і кількісні. Життєвий цикл інформації. Кодування інформації.

9.2. Філософія інформації як наукова база інформаційної науки.

Матерія, енергія, інформація як фундаментальні категорії сучасної науки. Зв'язок інформації з поняттям ентропії. Системи, що самоорганізуються, і інформація. Категорія інформації та розуміння реальності (буття) в комп'ютерних науках.

9.3. *Віртуальна реальність.*

Віртуальна реальність і симулякри. Віртуальна і достовірна реальності, їх відмінність.

Тема 10. Пізнання як предмет філософського аналізу(гносеологія та епістемологія)

10.1. *Виникнення і природа свідомості. Сутність психічного.*

Свідомість як духовне життя і найвищий рівень психічної активності (основні філософські концепції походження свідомості). Основні властивості і функції свідомості. Свідомість і самосвідомість.

10.2. *Свідомість та мислення. Свідомість і мова. Свідомість як умова відтворення людської культури.*

Свідомість і мислення (розумне мислення та ін.). Проблема несвідомого. Філософія про генезу свідомості. Проблеми свідомості в сучасній філософії. Значення розуму, трудової діяльності, соціального життя, мови в формуванні свідомості. Історико-філософське розуміння свідомості. Концепції свідомості та її структура. Компоненти та рівні свідомості.

10.3. *Основні гносеологічні проблеми. Сутність та структура пізнавального процесу.*

Психофізична проблема та теорія пізнання. *Інтерпретація психофізичної проблеми в інформатиці та комп'ютерних науках.* Пізнання як предмет філософського аналізу. Основні підходи, принципи та концепції сучасної гносеології. Основні гносеологічні проблеми. Агностицизм. Сутність та структура пізнавального процесу. Чуттєві, раціональні та інтуїтивні аспекти та компоненти процесу пізнання. Загальні рівні пізнання навколишнього світу (чуттєвий, раціональний, ірраціональний). Підрівні чуттєвого пізнання (почуття, сприйняття, уявлення). Пам'ять (вербально-акустичне та семантичне запам'ятовування). Репродуктивна та творча уява. Підрівні раціонального пізнання (поняття, судження, умовивід). Інтелектуальна інтуїція.

10.4. *Особливості, рівні та методи наукового пізнання.*

Наука та наукове знання. Основні положення сучасної епістемології. Специфіка наукового пізнання, світоглядний статус науки. Структура сучасної науки. Наука як діяльність, система знань, соціальний інститут та сфера духовного виробництва. Наука як фактор суспільного розвитку. Класична та сучасна наука. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Експеримент, моделювання. Основні методи наукового пізнання (аналіз, синтез, аксіоматичний, конструктивістський, гіпотетико-дедуктивний, прагматичний, описовий та ін.).

10.5. *Істина та її критерії.*

Проблема істини та її критерії. Види істини (абсолютна, відносна, кореспондентська, когерентності, конвенціональна, прагматична). Практика у процесі пізнання. Наука як основа буття сучасної (техногенної) цивілізації.

Тема 11. Соціальна філософія

11.1. *Визначення суспільства, суспільні відносини та структура суспільства.*

Філософський аналіз суспільства. Суспільство як система, що саморозвивається. Специфіка суспільних законів і соціального пізнання. Основні сфери суспільного життя. Суспільні відносини та соціальна структура суспільства.

11.2. *Історико-філософські концепції суспільства. Сутність та критерії суспільного прогресу.*

Основні філософські концепції розуміння суспільства. Роль потреб та інтересів у формуванні суспільних відносин. Сутність та критерії суспільного прогресу. Теоретичні моделі суспільства.

11.3. *Технологічні, фінансові, наукові та соціокультурні засади економіки.*

Економіка в системі суспільних відносин. Філософське тлумачення економічних теорій.

Тема 12. Філософія техніки

12.1. Поняття техніки.

Техніка як сукупність артефактів. Поняття «ЛесБие» та його трансформації. Становлення техніки та рушійні сили її розвитку. Техніка та технологія. Еволюція взаємозв'язку науки / техніки та його сучасні трансформації взаємозв'язку. Поняття філософії техніки й історичні етапи її розвитку. Філософія техніки і філософія науки, їхній взаємозв'язок. Основні градації у філософії техніки - методологічна і гуманітарна. Технологія як особливе знання і як особлива діяльність. Інженерна діяльність і технічна творчість. Технократичне мислення і шляхи подолання його обмеженості.

12.2. Інформаційні системи як технологія.

Поняття інформаційної системи. Матеріальне виробництво та інформаційні технології. Поняття інформаційного суспільства. Співвідношення інформаційних систем та інформаційних технологій. Роль та місце інформаційних технологій у сучасному суспільстві. Феномен інформатизації й комп'ютеризації.

12.3. Поняття технонауки. Наукове дослідження (науковий пошук) й інженерна діяльність. Природа технічного мистецтва. Дослідницька діяльність і поняття теорії рішення дослідницьких задач (ТРДЗ). Необхідність філософського осмислення техніки.

12.4. Техніка в соціокультурному контексті. Зміна характеру взаємодії техніки з наукою, а також їхнього соціального стану в ХХ ст. Науково-технічний прогрес і філософське осмислення його суперечливості: сциєнтистська й антисциєнтистська тенденції. Наука, техніка, гуманізм. Техніка в філософсько-антропологічному контексті. Техніка в контексті глобальних проблем. Етика в "технічному" суспільстві. Перспективи філософії техніки.

Перелік практичних (семінарських) / лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Філософія» використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, дискусії, дебати, роботув малих групах.

Назви тем	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Філософія як універсальний тип знань	Проблемна лекція з питання "Філософія та світогляд"
Тема 2. Стародавня філософія	Дискусія з питання "Модель ідеальної держави Платона"
Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та Відродження	Дискусія з питання "Співвідношення віри та розуму"
Тема 4. Філософія Нового часу	Міні-лекція з питання "Раціоналізм та емпіризм"
Тема 5. Німецька класична філософія	Проблемна лекція з питання "Автономна особистість у контексті етики І. Канта", робота в малих групах, презентація результатів

Тема 6. Сучасна світова філософія	Проблемна лекція з питання "Тема свободи та відповідальності в екзистенціалізмі"
Тема 7. Традиції вітчизняної філософської думки	Міні-лекція з питання "Кордоцентрична філософія Г. С. Сковороди та П. Д. Юркевича"
Тема 8. Філософія буття (метафізика й онтологія)	Міні-лекція з питання "Матеріалізм та його історичні форми"
Тема 9. Онтологія інформації	Дебати з питання, чи насправді той, хто володіє інформацією - володіє світом
Тема 10. Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)	Проблемна лекція з питання "Істина та її критерії", робота в малих групах, презентація результатів
Тема 11. Соціальна філософія	Міні-лекція з питання "Інформаційне суспільство: соціофілософський аналіз"
Тема 12. Філософія техніки	Дискусія з питання "Що таке технонаука і до чого тут філософія техніки?"

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних і семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума - 60; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, - 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену згідно з графіком навчального процесу (максимальний бал, який можна отримати на екзамені, - 40; мінімальний бал, що дозволяє успішно скласти екзамен, - 25).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки доповіді за заданою тематикою здійснюється 4 рази за семестр на семінарських заняттях, усно. Максимальна оцінка за доповідь - 5 балів (усього 20 балів за семестр), її можна отримати, якщо доповідь має логічну структуру, висновки є аргументованими, теоретичний матеріал викладений вільно із розумінням основних понять. Поточний контроль успішності навчання у формі проведення експрес-опитування здійснюється на семінарських заняттях - 4 рази за семестр, усно. За його допомогою викладач перевіряє засвоєння матеріалу, що пройдено на декількох попередніх заняттях. Максимальна оцінка - 5 балів (усього 20 балів за семестр).

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки есе за заданою тематикою здійснюється 1 раз за семестр, захист проводиться на семінарських заняттях в усній формі. Максимальна оцінка - 10 (усього 10 балів за семестр).

Поточний контроль успішності навчання у формі проведення письмової контрольної роботи (тестування) здійснюється на семінарському занятті 1 раз за семестр. Максимальна оцінка - 10 (усього 10 балів за семестр).

Позааудиторна самостійна робота студента (СРС) в межах навчальної дисципліни «Філософія» включає: опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань, про які викладач повідомляє студентів; пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку доповідей; перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт; систематизацію вивченого матеріалу для підготовки до семестрового екзамену. Результати СРС перевіряються і оцінюються під час аудиторного поточного контролю - усних опитувань, доповідей і письмових робіт.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 4-х завдань (2 стереотипних, 1 діагностичне та 1 евристичне завдання), які дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента та рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість - 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, - 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру - 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, - 25.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС». Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка	Оцінка за національною шкалою	
	ЄКТС	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		зараховано
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
Змістовий модуль 1. Філософія як універсальне знання. Історія філософії.			
<i>Аудиторна робота</i>			
Тема 1.	Лекція	Тема 1. Філософія як універсальний тип знань	робота на лекції
	Семінарське заняття	1.1. Природа філософського знання. Основні функції філософії 1.2. Філософія і світогляд. Типи світогляду 1.3. Структура філософського знання	участь у обговоренні питань семінарського заняття
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Самостійна робота</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді	
<i>Аудиторна робота</i>			
Тема 2	Лекція	Тема 2. Стародавня філософія	робота на лекції
	Семінарське заняття	2.1. Давньоіндійська та давньокитайська філософія 2.2. Давньогрецька натурфілософія. Відкриття буття та раціонального мислення 2.3. Класична філософія Сократа, Платона, Аристотеля. Відкриття метафізики 2.4. Специфіка еліністичної філософії. Стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Самостійна робота</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до експрес-опитування	

Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та Відродження	робота на лекції	
	Семінарське заняття	3.1. Становлення та розвиток філософії середньовіччя 3.2. Антропоцентризм і гуманізм філософії епохи Відродження 3.3. Соціальна філософія епохи Відродження <i>Самостійна робота</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді	участь у обговоренні питань семінарського заняття експрес-опитування	5
	Питання та завдання до самостійного опрацювання			
Тема 4.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 4. Філософія Нового часу	робота на лекції	
	Семінарське заняття	4.1. Розвиток науки та філософська картина світу у XVI - XVII ст. 4.2. Розвиток науки та філософська картина світу у XVI - XVII ст. 4.3. Основні ідеї філософії Просвітництва	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь	5
		<i>Самостійна робота</i>		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 5.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 5. Німецька класична філософія	робота на лекції	
	Семінарське заняття	5.1. Загальна характеристика німецької класичної філософії 5.2. Гносеологічна концепція І. Канта 5.3. Абсолютний ідеалізм Г. В. Ф. Гегеля 5.4. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха <i>Самостійна робота</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес-опитування	5
	Питання та завдання до самостійного опрацювання			

Тема 6.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 6. Сучасна світова філософія	робота на лекції	
	Семінарське заняття	6.1. Соціокультурні умови розвитку філософії XX - XXI ст. 6.2. Розвиток позитивістської традиції в сучасній філософії 6.3. Антропологічна складова сучасної філософії 6.4. Ситуація постмодерну в сучасній філософії	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до експрес-опитування; підготовка до есе		
Тема 7.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 7. Традиції вітчизняної філософської думки	робота на лекції	
	Семінарське заняття	7.1. Джерела розвитку вітчизняної філософії 7.2. Кордоцентризм як парадигма української філософії 7.3. Особливості розвитку вітчизняної філософії XX - XXI ст.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес-опитування	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Змістовий модуль 2. Теоретична і практична філософія.				
Тема 8.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 8. Філософія буття (метафізика й онтологія)	робота на лекції	
	Семінарське заняття	8.1. Основні онтологічні проблеми 8.2. Історико-філософські концептуалізації буття 8.3. Простір і час 8.4. Філософія про рух та причинність	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до експрес-опитування		

Тема 9	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 9. Онтологія інформації	робота на лекції	
	Семінарське заняття	9.1. Поняття інформації: генезис і сучасні підходи. Структура реальності і феномен інформації 9.2. Філософія інформації як наукова база інформаційної науки. 9.3. Віртуальна реальність.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес-опитування	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 10	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 10. Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)	робота на лекції	
	Семінарське заняття	10.1. Виникнення і природа свідомості. Сутність психічного 10.2. Свідомість та мислення 10.3. Основні гносеологічні проблеми 10.4. Особливості, рівні та методи наукового пізнання 10.5. Істина та її критерії	участь у обговоренні питань семінарського заняття	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка есе		
Тема 11.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 11. Соціальна філософія	робота на лекції	
	Семінарське заняття	11.1. Визначення суспільства, суспільні відносини та структура суспільства 11.2. Історико-філософські концепції суспільства. Сутність та критерії суспільного прогресу 11.3. Технологічні, фінансові, наукові та соціокультурні засади економіки	участь у обговоренні питань семінарського заняття; есе	10
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до контрольної роботи		

<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 12.	Лекція	Тема 12. Філософія техніки	робота на лекції	
	Семінарське заняття	12.1. Поняття техніки 12.2. Інформаційні системи як технологія. 12.3. Поняття технонауки. 12.4. Техніка в соціокультурному контексті. Перспективи філософії техніки.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; контрольна робота	10
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до іспиту		
Поточна успішність				60
Іспит				40
Загалом				100

Рекомендована література Основна

1. Філософія. Релігієзнавство. Логіка (теоретичний курс) : навч. посіб. для студ.закладів вищої освіти / під ред. Чешко В. Ф. - Харків : ВД «Інжек», 2008. - 560 с.
2. Філософія : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня : [електронне видання] / уклад. О. М. Кузь, Ю. І. Потоцька, І. В. Жеребятнікова, Н. О. Коннова. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. - 64 с.
3. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. - 172 с.
4. Філософія : навч. посіб. : [Електронний ресурс] / О. М. Кузь, Ф. М. Чешко, І. В. Жеребятнікова [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. - 271 с. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23349>

Додаткова

5. Горбатюк Т. В. Світ як транзитне мега-суспільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри. - Київ : Медінформ, 2016. - 407 с.
6. Кузь О. М., Чешко В. Ф. [Трансбіополітика: онтологія та метатеорія керованої еволюції](#) // Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences. - 2021. - Том 4. - № 1. - С. 84-94. DOI: <https://doi.org/10.15421/342110> (2021-07-21)
7. Лакс М. Метафізика: сучасний вступний курс / Пер. з англ. М. Симчич, Є. Поляков; 2-е вид. - Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. - 608 с.
8. Петрушенко В. Л. Філософія. Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії [Текст] : навч. посіб. / Віктор Петрушенко ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». - 2-ге вид., випр. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. - 594 с.
9. Семенюк Е. П. Філософія сучасної науки і техніки [Текст] : [підручник] / Едуард Семенюк, Володимир Мельник ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Нац. лісотехн. ун-т України. - Вид. 3-тє, випр. та допов. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. - 363 с.
10. Рассел Б. Історія західної філософії / Бертран Рассел ; пер. з англ. - Київ. : Основи, 1995.

- 760 с.

11. Философия. Практикум (тексты, творческие задачи, логические упражнения, тесты, словари) : учебн.-метод. пособ. / К. В. Кислюк, О. Н. Кузь, И. В. Тарасенко и др.

- Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2007. - 392 с.

12. Філософський енциклопедичний словник / Нац. акад. наук України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; [редкол. В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. - Київ : Абрис, 2002. - 742 с.

13. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей [Текст] : зб. наук. пр. / [редкол.: Т. С. Смовженко та ін.] ; Держ. ВНЗ «Ун-т банк. справи» [та ін.]. - Київ : ДВНЗ «Ун-т банк. справи», 2019. - 309 с.

14. Хрестоматія по учебной дисциплине «Философия» для студ. всех спец. всех форм обучения / сост. Ю. И. Потоцкая, И. В. Тарасенко, В. А. Черненко. - Харьков : Изд. ХНЭУ, 2005. - 256 с.

15. Фуллер С. Постправда: Знание как борьба за власть / Стив Фуллер ; пер. с англ. под науч. ред. А. Смирнова. - Москва : Издательский дом Высшей школы экономики, 2021. - 368 с.

16. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе; 2-е вид. - Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. - 536 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

17. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

18. Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. Офіційний сайт: <https://www.filosof.com.ua/index.htm>

19. Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://philscl.unlv.klev.ua/blblo/dlct.html>.

20. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Філософія» [Електронний ресурс]. - Режим доступу :

<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8018>;

<https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3582>;

<https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3592>.